

VILPPIÄ VAI REILUA PELIÄ?

Sääntöjen noudattaminen C- ja B-poikien koripallossa

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Kevät 2007
Janne Aarnikko

Lahden ammattikorkeakoulu
Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma

AARNIKKO, JANNE:

Vilppiä vai reilua peliä?
Sääntöjen noudattaminen C- ja B-poikien koripallossa

Opinnäytetyö, 42 sivua, 1 liite

Kevät 2007

TIIVISTELMÄ

Koripalloon kuuluu muiden virallisten urheilulajien tapaan paljon sääntöjä. Pelaajien olisi noudatettava niitä, jotta pelaaminen onnistuisi. Pelissä tapahtuu kuitenkin paljon rikkeitä. Oikeanlainen rike oikeaan aikaan voi ratkaista koko ottelun, joten sääntöjen rikkomista voidaan käyttää myös osana pelitaktiikkaa. Voidaan kuitenkin kysyä, kuinka käy urheilun kasvatuksellisille tavoitteille, jos valmentaja opettaa nuoria tietoisesti rikkomään sääntöjä.

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää C- ja B-poikien (11–15-vuotiaiden) sääntöjen osaamista, niihin suhtautumista ja sitä, mitkä tekijät ovat syinä sääntöjen rikkomiseen. Lisäksi tutkin, hyväksytäänkö ”likainen peli” osaksi koripalloa ja harjoitellaanko sääntöjen rikkomista valmentajan johdolla.

Tutkimus suoritettiin lomakekyselynä 5.8.2005 Delfin Basket –turnauksen yhteydessä, ja siihen osallistui 68 pelaajaa. Vastaajien keski-ikä oli 12,7 vuotta ja pelikokemuksen määrä vaihteli puolesta vuodesta kahdeksaan vuoteen. Vastaajien keskiarvo oli 3,9 vuotta.

Tutkimuksessa selvisi, että nuoret osaavat omasta mielestään säännöt melko hyvin, ja niiden noudattamista pidetään tärkeänä. Yleisin syy sääntöjen rikkomiseen on vahinko, jonka ilmoitti syyksi 97 % vastaajista. Muut merkittävimmät syyt olivat vastustajalle pärjääminen (26 %), ottelun voittaminen (25 %) ja rikkomisen oppiminen esimerkin kautta (21 %).

Likaisen pelin hyväksyi ainakin joissakin tilanteissa 57 % vastaajista. Siihen suhtautuivat myönteisemmin ne, jotka olivat tyytymättömiä omaan peliaikaansa ja ne, jotka olivat harjoitelleet sääntöjen rikkomista tai virheiden tekemistä valmentajan johdolla, joten valmentaja voi vaikuttaa pelaajien asenteisiin. Jatkuva kilpailuasetelma joukkueen sisällä voi saada pelaajat tavoittelemaan voittoa vilpin avulla.

Avainsanat: urheilu, koripallo, reilu peli, moraalit, kasvatus, valmentaminen

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Sports and Leisure

AARNIKKO, JANNE:

Cheating or fair play?
Obeying the rules among C and B boys basketball

Bachelor's thesis, 42 pages, 1 appendix

Spring 2007

ABSTRACT

Like all other sports, basketball contains many rules which have to be followed. Nevertheless there happen lots of violations and fouls in a normal game. A single foul can be crucial for the victory so teams can use fouling as a part of their playing tactics. But what will happen to the educational targets of the sports if the coach teaches young players to break the rules on purpose?

The purpose of this thesis was to find out how well 11-15 -year-old players know the basketball rules and how important they think the rules are. In addition to that, I examined if "playing dirty" is generally accepted among young players and do coaches teach players how to foul.

The survey was made in Delfin Basket Tournament in 5.8.2005 and it was answered by 68 players. The average age for respondents was 12,7 years and they had played from half to eight years the average being 3,9 years.

According to the results, young players know the rules quite well and they think it is important to follow them. The most common reason for breaking the rules is an accident, which 97 % of participants answered. Other common reasons are being better than the opponent (26 %), winning the game (25 %) and learning to foul from experienced players (21 %).

57 % of those surveyed think that the "playing dirty" is accepted at least in some situations. Those who were unsatisfied with their playing time and those who had practised fouling under coach's direction had more positive attitude to playing dirty than others so the coach can have an influence on players' attitudes. Continual competition for playing positions can make players to seek for the victory by underhand methods.

Keywords: sports, basketball, fair play, morals, education, coaching

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LASTEN PIHAPELIT – KISAILUN ILO	3
3	SÄÄNTÖJEN NOUDATTAMINEN	6
	3.1 Sääntöjen noudattaminen urheilussa	7
	3.2 Sääntöjen noudattaminen koripallossa	10
	3.2.1 Henkilökohtaiset virheet (personal fouls)	12
	3.2.2 Muut rikkeet (violations)	13
4	RIKKEET KORIPALLON PELITAKTIKKANA	14
5	FAIR PLAY – REILU PELI	18
	5.1 Reilun pelin määritelmä	18
	5.2 Reilun pelin ongelmallisuudesta	19
	5.3 Operaatio Pelisäännöt reilun pelin edistäjänä	20
6	VALMENTAJA JA SÄÄNTÖJEN NOUDATTAMINEN	21
7	TUTKIMUS SÄÄNTÖJEN NOUDATTAMISESTA	24
	7.1 Tutkimusongelmat	24
	7.2 Tutkimuksen kohderyhmä	24
	7.3 Tutkimusmenetelmät	25
8	KYSELYN TULOKSET	27
	8.1 Säännöt ja pelaaminen	27
	8.2 Sääntöjen rikkominen	28
9	POHDINTA	32
	LÄHTEET	39

1 JOHDANTO

On lämmin kesäilta asfalttipäällysteisen koripallokentän laidalla erään koulun pihalla. Joukko noin reilun kymmenen vuoden iässä olevia lapsia on kerääntynyt pelailemaan koripalloa, jota monet heistä myös ohjatusti harrastavat. Eräs pelaajista, Ville, inhoaa häviämistä ja on valmis tekemään lähes mitä vain voittaakseen. Voittoa tavoitellessaan Ville on illan aikana joutunut usein hieman rikkomaan sääntöjäkin, mikä on ärsyttänyt muita pelaajia. Yhdessä muut lapset päättävät, että seuraavan kerran kun Ville tahallisesti rikkoo yhteisiä sääntöjä, hän ei saa enää pelata, vaan joutuu pois pelistä.

Perjantai-ilta lokakuussa 2005; meneillään on NBA-ottelu Indianan ja Detroitin välillä tuhansia katsojia vetävällä stadionilla Detroitissa. Miljoonia dollareita tienaaavat ammattilaispelaajat tavoittelevat voittoa tehden parhaansa joka tilanteessa. Ottelua on jäljellä vain alle minuutti, kun eräs johdossa olleen Indianan pelaajista rikkoo kovaotteisesti, mutta ei kuitenkaan epäurheilijamaisesti Detroitin pelaajaa. Tunteet kuohahtavat ja aiheuttavat kaaoksen, jollaista ei Yhdysvaltojen koripallokentillä ole ennen nähty. Yhteenottoon osallistuvat niin pelaajat kuin katsojatkin, eivätkä tuomaritkaan välty iskuilta. (Youtube 2006)

Vaikka edellä esitetyt tilannekuvaukset ovat kuin eri maailmoista, on niissä paljon myös yhtäläisyyksiä. Molemmissa on kyse voittamisesta ja säännöistä. Yhtäläillä kymmenvuotias poika kuin vuosia pelannut ammattilainenkin haluaa voittaa. Voidaan kuitenkin kysyä, mitkä keinot sallimme voiton tavoittelun välineiksi. Lisäksi olisi pohdittava, ovatko nuo keinot samoja ammattilaiselle ja kasvavalle lapselle.

Lisäksi lapsen kehitykseen vaikuttavat monet eri tekijät (Laine 2002). Olisi tärkeää, etteivät nuo tekijät muodostaisi liian suurta ristiriitaa ”opetuksissaan”. Kun sääntöjen noudattamista korostetaan arkielämässä, tulisi niiden noudattamisesta pitää kiinni myös urheilukentällä, silläkin hinnalla, että se veisi voiton vastustajal-

le. Lasten ja nuorten valmentajilla on tässä asiassa suuri vastuu. Valmentajat voivat olla nuorille tärkeitä roolimalleja, ja heidän on lopulta päätettävä, minkälaiset keinot ovat kentällä sallittuja.

Koripallo on nopeatempoinen laji, jossa virheitä ja rikkeitä tapahtuu pelaajien tahtomattakin, mutta niitä voidaan myös tietoisesti käyttää monin eri tavoin avuksi voittoa tavoiteltaessa. Oikeanlainen rike oikeaan aikaan voi ratkaista koko ottelun, joten voidaan kysyä, minkälaiset rikkomukset kuuluvat nuorten koripalloon. Aikuisten peleissä virheitä käytetään myös taktisena osana peliä, joten on aiheellista tutkia, omaksuvatko nuoret noita käytäntöjä myös omiin peleihinsä. Onko paras joukkue se, joka osaa parhaiten yhdistää ”vilpin” (sääntöjen rikkomisen) lajin muihin teknisiin taitoihin?

Peliurani kolmentoista vuoden aikana olen nähnyt useita valmentajia, jotka ovat opettaneet pelaajia rikkomaan vastustajaa tahallisesti. Esittelemäni ajatukset perustuvat siis paljolti omiin kokemuksiini ja havaintoihin, jotka jokainen lasten parissa toimiva tai koripalloa seuraava voi kentän laidalta tehdä. Tuonkin työssäni esille sääntöjen noudattamiseen ja niiden rikkomiseen liittyviä ajatuksia ja syitä sekä tarkastelen niitä ennen kaikkea urheilun ja nuorten koripallon näkökulmasta. Tarkastelen myös lyhyesti ”reilua peliä” sekä valmentajan roolia sen toteutumisessa. Teoriaosuuden lisäksi esittelen oman tutkimukseni 11–15-vuotiaiden poikien sääntöjen noudattamisesta ja niihin suhtautumisesta.

2 LASTEN PIHAPELIT – KISAILUN ILO

Usein sanotaan, että leikkiminen on lapsen työtä. Tuo lause kuvaa mielestäni hyvin sitä, kuinka tärkeänä pidämme leikkimistä lapsen elämässä, vertaammehan sitä asiaan, joka useimmille meistä aikuisista antaa sisällön elämäämme ja määrittää suurelta osin ajankäyttöämme. Lapselle leikkiminen on lähes koko ajan läsnä, oli meneillään sitten ruokailu tai vaatteiden pukeminen. Lapsi voi halutessaan tehdä nämä osana leikkiä. Leikin maailmassa vallitsevat hänen omat sääntönsä. Yksin leikkiessään lapsi voi helposti muuttaa sääntöjään tilanteisiin sopiviksi. Se, mikä hetki sitten oli ehdottomasti kiellettyä, voikin yllättäen muuttua leikin keskeiseksi sisällöksi. Lapsen psyykkisen kehityksen kannalta leikki onkin hyvin tärkeä asia, ja sen avulla lapsi tutustuu itseensä sekä itsensä ja ympäristön väliseen suhteeseen (Puhakainen 2001, 25).

Moraalin kehitykselle on olennaista, että lapsi pääsee olemaan vuorovaikutuksessa ikätovereidensa kanssa. Pihapelit antavat tähän hyvän mahdollisuuden. Yhdessä toimiessa lapsilla kehittyy myös roolinottokyky, joka on edellytys moraalisen kehityksen siirtymiselle epäsovinnaiselta tasolta toiseen vaiheeseen eli vaiheeseen, jossa tavoitellaan omaa etua, mutta huomataan myös muiden tekevän niin (Kohlberg 1976.)

Pihapelien kautta lapset pääsevät myös mukaan kisailuun, joka mielestäni on varsinakin pojilla luontainen osa leikkejä. Yksin leikkiessä säännöt eivät ole niin tärkeitä, mutta leikkijöiden lisääntyessä lisääntyy myös sääntöjen merkitys. Kuten jokainen lasten leikkejä ja pelejä seuraava voi havaita, on peleissä mukana usein monia osallistujia, joten sääntöjen muuttaminen ei olekaan niin vaivatonta. Jotta pelaaminen onnistuu, on kaikkien pelattava samoilla yhteisesti sovitulla säännöllä. Noin kymmenvuotiaat lapset ovat Kohlbergin (1976) teorian mukaan moraalikehitykseltään sovinnaisella tasolla, johon liittyy lakien ja sopimusten noudattaminen ja yhteistoiminta. Ulkopuolisia tuomareita ei useinkaan tarvita, vaan jokai-

nen toimii itse ”oikeudenjakajana” muiden toimia tarkkaillen ja samalla pitää myös huolen, ettei itsekään sääntöjä riko (Mustikkamaa-Jokelainen 1999). Välillä voi vain ihmetellä, kuinka 10-vuotiaat lapset onnistuvat yhteisten sääntöjen luomisessa ja niiden noudattamisessa, jos kerran ammatikseen urheilevat aikuisetkaan eivät siihen aina kykene. Kaikkia sääntöjä ei aina pihapeleissä kuitenkaan ole valmiiksi mietitty, vaan pelin aikana voi tulla eteen uusia tilanteita, ja vasta silloin yhdessä päätetään, onko kyseinen teko sallittu vai ei. Jos joku ei tätä uutta sääntöä hyväksy vaan jatkaa sen tai jonkin muun säännön rikkomista, hänet usein suljetaan pois pelistä tai pelaaminen lopetetaan jopa kokonaan, sillä se ei enää ole hauskaa. (Mustikkamaa-Jokelainen 1999.)

Lasten vapaaehtoinen leikkiminen ja pelailu perustuvat siihen, että se on heidän mielestään hauskaa ja mielekästä, joten tunteet ovat vahvasti mukana heidän toiminnoissaan. Voimakkaan voitontahdon omaava lapsi voi helposti turhautua, ellei pärjää niin hyvin kuin itse odottaisi. Tällöin hän saattaa ruveta sotkemaan pelin kulkua rikkomalla sääntöjä, elleivät muut pelaajat siihen riittävän vahvasti heti puutu.

Lapset siis pelaavat mielellään keskenään, joten he joutuvat jatkuvasti pohtimaan, mikä on sallittua ja hyväksyttävää, sillä kukaan ei ole määrittämässä, mitä saa tehdä ja mitä ei. Sitä vastoin ohjatussa kilpailutoiminnassa on lähes aina valmentaja tai tuomari asettamassa rajat toiminnoille. Tällöin lapset eivät itse useinkaan joudu miettimään perusteluita säännöille, vaan kaikki on ulkopuolisen vastuulla. Mielestäni moraalien kehityksessä olennainen osa on asioiden pohtiminen itse, jolloin raja oikean ja väärän välille muodostuu omista lähtökohdista suhteutettuna ympäristöön. On kuitenkin muistettava, että tekojen oikeellisuus on aina sidottu yhteisön omiin sopimuksiin, joten pihapelien säännöt eivät välttämättä sovi ohjattuun lajitoimintaan, vaikka pihalla pelit sujuisivatkin hyvin. Valmentajan tulisi myös vaatia pelaajia miettimään sääntöjen merkityksiä ja sisältöjä pelkän sääntöjen opettamisen lisäksi, jotta lapset ymmärtäisivät, miksi jokin ulkokenttien sääntö ei enää sisällä olisikaan voimassa. Jos kaikki säännöt ovat pelkästään ”ylhäältä” päin

annettuja, vaarana voi mielestäni olla, että lapsi passivoituu ja moraalinen kehitys ei tapahdu parhaalla mahdollisella tavalla.

3 SÄÄNTÖJEN NOUDATTAMINEN

Yhteiskunta, jossa elämme, perustuu erilaisten sääntöjen noudattamiseen. Säännöt eri muodoissaan ovat jatkuvasti läsnä arkipäivän elämässämme. Ne vaikuttavat toimiimme, vaikka emme itse niin edes haluaisi. Yhteiskuntamme järjestystä varten on säädetty lait. Lisäksi erilaiset kirjoittamattomat normit muokkaavat käyttäytymistämme syntymästämme lähtien sopivaksi juuri omaan yhteiskuntaamme. (Sulkunen 1992)

Yhteiskunnan muuttuessa yhä monimutkaisemmaksi tekniikan kehittyessä ja eri kulttuurien sekoittuessa keskenään, lisääntyy jatkuvasti myös lakien ja asetusten määrä. Niiden valvominen vaatii aina vain suurempia taloudellisia resursseja. Taloudellisten kustannuksien lisäksi vaarana voi lakien määrän lisääntyessä olla lain kunnioituksen väheneminen (Anttila 1986, 31–32.) varsinkin jos osa laeista on säädetty kansan tottumusten ja käytäntöjen vastaisesti. Tällöin päättäjien säätämien lakien noudattamista ei enää pidettäisi tärkeänä asiana ja tämä voisi johtaa myös virkavallan kunnioittamisen alenemiseen, sillä sen tulisi valvoa lakien noudattamista. Järjestäytyneen yhteiskunnan lähtökohtana on mielestäni kuitenkin aina kansalaisten hyvän edistäminen. Yleisen hyvän saavuttaminen edellyttää yhteisten sääntöjen noudattamista omien tarpeiden kustannuksella. Samalla, kun yhteiskunta pyrkii tarjoamaan kansalaisille ”hyvää” antamalla oikeuksia, se myös asettaa velvollisuuksia noudatettavien sääntöjen muodossa.

Aina kuitenkin löytyy henkilöitä, jotka eivät sääntöjä noudata. Lakien rikkomisesta seuraa, jos lakien rikkoja jää kiinni teosta, usein rangaistus (Finlex 2007). Käyttäytymisnormit ovat lähinnä ohjeita, miten tulisi menetellä, eivätkä ne yleensä sisällä suoranaisia sanktioita, ainakaan valtion määrääminä. Tästä huolimatta pyrimme usein noudattamaan myös normeja, sillä koemme ne tärkeiksi. Niiden noudattaminen ei yleensä perustu rangaistuksen pelkoon, vaan esimerkiksi omaan tahtoon tai opittuun käytäntöön. Jo lapsena meidät opetetaan noudattamaan hyvän

käytöksen ”sääntöjä”, joita ei kuitenkaan ole kirjattu yhteiskunnan lakikirjoihin, mutta silti ne muodostavat tärkeän osan kasvatustamme.

Kun arvioimme yksittäisten tekojen oikeellisuutta, huomiota olisi kiinnitettävä ainakin kahteen asiaan, onko teko vallitsevien toimintatapojen ja sääntöjen mukainen ja mitkä ovat teon motiivit. Näiden pohjalta voimme lähteä pohtimaan, onko teko hyväksytty vai ei. Esimerkiksi monilapsisen perheen isän varastaessa elintarvikeliikkeen myynnistä poistamia ruokatarvikkeita nälkäänäkeville lapsilleen voidaan puhua rikoksesta, mutta todennäköisesti teko hyväksyttäisiin yleisesti, eikä sitä kovin jyrkästi tuomittaisi. Länsimaisessa moniarvoisessa yhteiskunnassa selkeän ja yksiselitteisin moraalin löytyminen voi siis olla hankalaa (Mattson 1998, 63). Eri kulttuurien sekoittuessa keskenään, sekoittuvat myös niiden eri arvot, ja se voi aiheuttaa epäselvyyttä tekojen oikeellisuuksia tarkasteltaessa. Se, mikä toisessa kulttuurissa on täysin sallittua, voikin toisessa olla ehdottomasti kiellettyä, joten kirjoittamattomien sääntöjen suhteen voi olla vaikea määrittää oikean ja väärän rajaa.

3.1 Sääntöjen noudattaminen urheilussa

Yhtä lailla kuin kansalaisten toimia on säädetty rajoittamaan lait, samalla tavalla myös urheilussa tekojen oikeudellisuus on määrätty ”urheilun laeilla”, säännöillä. Jokaiseen viralliseen lajiin kuuluvat säännöt, jotka luovat lajille sen ominaispiirteet. Poikkeaminen näistä säännöistä muuttaa kilpailun joksikin muuksi. Nykyään kaikki, mitä ei ole erikseen kielletty, vaikuttaa olevan urheilukentällä sallittua, ainakin siihen asti, kunnes siihen puututaan. Sääntöjen tulisi olla kaikille samat, jotta oikeudenmukainen kilpailu olisi mahdollista ja paras urheilija saataisiin selville. Aina tämä ei kuitenkaan toteudu. Monessa lajissa sääntöjen noudattamista valvoo tuomari. Tuomareillekin voi sattua inhimillisiä virheitä; jokin tuloksen kannalta ratkaiseva rike voi jäädä kokonaan huomaamatta. Tällöin paras ei voitakaan. Mutta jos voittamista pidetään ehdottomasti urheilun tärkeimpänä tavoitteena.

na, tulisiko tuomarin harhauttamista tietoisesti harjoitella ja tulisiko se hyväksyä osaksi urheilua?

Vastustajan huijaaminenhan (harhauttaminen) kuuluu luontevana osana moniin lajeihin, eikä se useinkaan riko lajin sääntöjä. Tuomarin huijaaminen sen sijaan onkin urheilun moraalien kannalta jo vähän epäselvempää. Tuomarit ovat osa urheilua, ja voivat vaikuttaa kilpailun lopputulokseen, sillä viime kädessä he päättävät, mitä kentällä voi tehdä (sääntöjen tulkinnan rajoissa). Hyvä esimerkki tuomarin huijaamisesta on niin sanottu ”filmaaminen”, jossa heittäytyään maahan ja yritetään saada tuomari rankaisemaan vastustajaa. Tätä esiintyy ainakin jalkapallossa runsaasti. Viskarin (2001) tekemän tutkimuksen mukaan jopa 80 % jalkapallon B-junioreista eli 16–17-vuotiaista johtaa tuomaria harhaan tai hyväksyy sen kuuluvan jalkapalloon. Suomen maajoukkueen puolustaja Sami Hyypiä ilmaisee nettikolumnissaan (2006) oman mielipiteensä asiasta. Hänen mielestään reiluus ja vastustajan kunnioittaminen tulisi säilyttää jalkapallossa; filmaaminen ei sisällä kumpaakaan näistä, ja Hyypiä tuomitsee sen jyrkästi.

”Filmaamista” kaikki eivät pidä reiluna tekona. Voisiko paras urheilija olla kuitenkin hän, joka osaa yhdistää urheilusuorituksen ja ”vilpin” parhaiten? Tämä olisi ehkä urheilun perinteisiä arvoja kuten reiluutta, vastaan. Tulisiko huippu-urheilun parissa toimivien tarkastella tilaansa muuttuneessa maailmassa myös tältä osin? Tuomareiden tulisi tällöinkin yrittää tuomita sääntöjen vastaiset teot. Urheilijat hyväksyisivät sääntöjen vastaisuudet osaksi huippu-urheilua, sillä myös nykyisin pientä vilppiä jatkuvasti tapahtuu. Huippu-urheilussa vallitsisi tällöin siis osin muusta urheilusta poikkeava moraalinen, mutta niinhän se on mielestäni jo muutenkin, esimerkiksi kaupallisuuden osalta. On muutenkin vaikeaa löytää yhtenäistä urheilun moraalifilosofiaa, rinnakkain voi olla sekä lasten ja nuorten liikuntaa että huippu-urheilua.

Urheilua on perinteisesti pidetty ”hyvänä kasvattajana”, mutta jos vastuu oikeudenmukaisuudesta siirrettäisiin pelaajilta tuomareille, voisi tämä vaikutus vähentyä. Nuorten jalkapallossa on havaittavissa vastuun siirtymistä, sillä Viskarin

(2001) tutkimuksen mukaan suurin osa B-juniori-ikäisistä jalkapallon pelaajista on sitä mieltä, että vastuu pelin reiluudesta on tuomarilla. Myös Mustikkamaa (2000) on saanut tutkimuksissaan samansuuntaisia tuloksia. Hänen mukaansa enemmistö 9–12-vuotiaista koululaisista olisi valmis siirtämään vastuun pelin kulusta tuomarille, vaikka tietäisivät tuomarin tehneen virheen, kunhan virhe olisi oman joukkueen eduksi. Mielestäni vastuun siirtäminen kokonaan ulkopuoliselle, valvovalle taholle, ei todennäköisesti ainakaan lisää sääntöjen noudattamista, kuten jo aikaisemmin mainitsin yhteiskunnan lakien suhteen. Yksilön moraalien kehittymiselle on olennaista, että sääntöjä on pohdittava itse.

Niin sanottu ”pikaruokayhteiskunta”, jossa kaiken on tapahduttava heti, pakottaa mielestäni lapsen (urheilijan) helposti tavoittelemaan voittoa nopeasti keinomilla hyvän, usein taitojen tai ”terveiden arvojen” kustannuksella. Valmentaja voi toiminnallaan joko vahvistaa tuota vaatimusta tai vastaavasti luoda tehtäväsuuntautuneen ilmapiirin harjoituksiinsa korostamalla henkilökohtaista oppimista aineellisen kilpailun sijaan. Myös kilpaileminen pelkäämään voittamisesta tulevan ulkoisen palkinnon, esimerkiksi arvostuksen takia, voi edesauttaa vilpin hyväksymistä (Chandler 1988). Kasvatus ja tehokas harjoittelu eivät ole toistensa vastakohtia, mutta jos harrastustoiminnassa korostetaan liiaksi kilpailullisuutta ja voiton tavoittelua, voivat kasvatukselliset vaikutukset jäädä toissijaisiksi. Savosen (1992) tutkimuksen mukaan urheilumaailma voi opettaa nuoria omaksumaan moraalisesti arveluttavia keinoja. Urheilu ei kuitenkaan itsessään riitä kasvattamaan lapsia hyvään eikä pahaan, vaan sen parissa toimivat ihmisten, etenkin valmentajien, toiminnan vaikutukset ovat merkittävät.

Sääntöjen kiertäminen voi havaintojeni mukaan osoittautua nopeaksi oikotieksi huipulle, mutta varsinkin nuorten kohdalla, se voi myöhemmin kostautua oppimatta jääneiden taitojen muodossa. Nuoren urheilijan valmentajan olisi huolehdittava, että menestys perustuu urheilijan todellisiin taitoihin ja ominaisuuksiin. Heidän on yritettävä kitkeä pois kaikki ”laittomuudet”, joilla urheilija yrittää pärjätä paremmin. Esimerkiksi jalkapallossa puolustaja voi yrittää vaikeuttaa hyökkääjän

pelaamista pitämällä tämän paidasta kiinni ja estää siten hyökkääjän nopeat liikkeet. Yksittäisissä peleissä se voi tuoda voiton, mutta puolustajan nopeuden ja liikkuvuuden kehityksen kannalta se ei ehkä ole suositeltavaa. Huijaaminen voi kostautua myöhemmin, sillä pelaajan liikkuvuusominaisuudet eivät olekaan saaneet niin paljon harjoitusta kuin valmentaja on luullut.

Monet sääntöjen rikkomisesta kiinni jääneet perustelevat tekojaan usein sillä, että myös muut niin tekevät. Rikkomusta yritetään selittää oikeutetuksi, vaikka hyvin tiedetään sen olevan kiellettyä. Tällöin voidaan ajatella, että teko ei olisi sääntöjen rikkomista, vaan lähinnä sääntöjen väljentämistä. Niin on tehtävä, koska sitä pidetään yleisenä käytäntönä ja vaatimuksena voittamiselle. Urheilijoiden ja harrastajien tulisi kuitenkin muistaa, että urheilun perustana on sääntöjen noudattaminen. Pelkästään kilpailuun osallistumisen voitaisiin katsoa olevan sanaton lupaus sääntöjen noudattamisesta, jotta kansakilpailijat voisivat luottaa reiluun peliin.

3.2 Sääntöjen noudattaminen koripallossa

Koripallo on nopeatempoinen ja fyysinen laji, jossa kymmenen pelaajan liikkuminen on rajoitettu tietylle alueelle. Pelissä pelaajat ovat läheisessä kosketuksessa vastustajan kanssa ja ottelussa tönitään toisia etenkin korin läheisyydessä. Fyysiset kontaktit ovat osa lajia, ja pelaajat arvostavat pelin kovaotteisuutta (Pyykkönen 1987, 8). Tästä huolimatta koripallo ei kuitenkaan ole niin sanottu kontaktilaji, vaikka ajoittain peli voikin ulkopuolisesta näyttää hieman ”painimiselta”. Pelin tarkoituksena ei ole fyysisen kontaktin ottaminen vastustajaan kuten esimerkiksi nyrkkeilyssä. Koripallossa ja muissakin urheilulajeissa on runsaasti sääntöjä, jotta pelaaminen olisi mahdollista. Suomessa pelattavissa peleissä on tavallisesti kaksi tuomaria, jotka valvovat sääntöjen noudattamista. Heidän merkityksensä sääntöjen noudattamiseen olen jättänyt työssäni vähemmälle tarkastelulle ja keskittänyt enemmän etenkin pelaajien ja valmentajien näkökulmiin.

Muun muassa koripallopelin nopeudesta johtuen sääntöjen vastaisia kosketuksia ja muita rikkeitä tapahtuu otteluissa. Varmasti lähes kaikki lajin parissa toimivat myöntävät rikkomusten ja virheiden kuuluvan lajiin, sillä jokaisessa pelissä niitä tapahtuu. Henkilökohtaisten virheiden määrä yhdellä joukkueella vaihtelee oman kokemukseni ja muun muassa Suomen Koripalloliiton tilastojen (2007) mukaan yleensä 10–25 virheen välillä ottelua kohden. Virheiden määrä riippuu muun muassa joukkueiden pelitavasta. Varman korin estäminen rikkomalla hyväksytään koripallo-ottelussa ja yleisesti myös muussa urheilussa kunhan vastustajaa ei vahingoiteta ja käytetään lajiin kuuluvia keinoja (Silva III). Henkilökohtaisten virheiden lisäksi otteluissa tapahtuu runsaasti muita vähäisiä rikkomuksia, joihin tuomarin on puututtava. Niitä ei kuitenkaan kirjata ottelun virallisiin tilastoihin.

Sääntörikkheet voidaan jakaa kahteen ryhmään: niin sanottuihin henkilökohtaisiin virheisiin, jotka kohdistuvat vastustajaan ja sääntörikkomuksiin, jotka rikkovat koripallon muita sääntöjä, esimerkiksi kuljetussääntöä (Suomen Koripalloliitto 2006a). Tarkastelen näitä rikkeitä tarkemmin tulevissa kappaleissa.

Suomen koripalloliiton julkaisemiin virallisiin sääntöihin (2006a) on kirjattu seuraava vaatimus: ”*Pelin asianmukainen kulku edellyttää molempien joukkueiden jäseniltä (pelaajat, vaihtopelaajat, valmentajat, apuvalmentajat ja joukkueen avustajat) täydellistä ja vilpittöntä yhteistyötä erotuomareiden, toimitsijoiden ja komissaarin kanssa.*” Kun kyseessä on ottelun voittaminen, tuo vaatimus usein unohtuu. Vaikka pelissä tapahtuu paljon rikkeitä tahattomasti, niitä tehdään myös tahallisesti.

Jotta pelaajat voisivat noudattaa sääntöjä tarkasti, ne on myös mielestäni tunnettava hyvin. Tämä on usein valmentajan vastuulla. Tekemäni tutkimuksen perusteella nuoret tuntevatkin omasta mielestään säännöt kohtalaisen hyvin, mutta joskus voiton tavoittelu hinnalla millä hyvänsä muuttaa oikean ja väärän rajoja. Pelaaja esimerkiksi tietää paidasta kiinnipitämisen olevan kiellettyä, mutta siitä huolimatta hän voi siihen turvautua yrittäen siten pärjätä vastustajalleen hidastamalla tämän liikkumista. Tämän sijaan olisi tärkeää, että pelaaja hyväksyisi vastustajan

paremmuuden ja mahdollisen tappion eikä yrittäisi kielletyin keinoin voittaa vastustajaa. Tätä usein auttaa, jos joukkueessa vallitsee ymmärtävä ilmapiiri, jossa myös epäonnistumiset sallitaan. Virheiden tekemistä voidaan myös käyttää taktisena osana peliä, ja varsinkin nuorten peleissä ”rikkomiskäskyt” tulevat havaintojeni mukaan useimmiten suoraan valmentajalta. Sääntökohdan vaatimaa täydellisyttä sääntöjen noudattamisessa siis harvoin tapahtuu.

Koripallon virallisiin sääntöihin on myös kirjattu kasvatuksellisesti mielenkiintoinen kohta: c-junioreihin (13 v.) asti pelaajan on tunnustettava tekemänsä virhe nostamalla toinen kätensä ylös. Pelaajan on siis kannettava vastuu tekemästään henkilökohtaisesta virheestä myöntämällä se ennen pelin jatkumista. Näin kenellekään ei pitäisi jäädä epäselväksi, kuka rikkeeseen syyllistyi. Verrattuna esimerkiksi jääkiekkoon, jossa joskus näkee jäähyllä tuomitun pelaajan hakkaavan mailallaan kaukalon reunaan, vaikuttaa virheen tunnustaminen kasvatuksellisesti eettisemmältä tavalta. Käytäntö on yleisesti käytössä myös aikuisten peleissä, mutta siellä sitä tosin ei ole kirjattu sääntöihin.

Suomessa on noin 16.000 koripallolisenssin omaavaa pelaajaa, joista noin 70 % on junioripelaajia (Suomen Koripalloliitto 2006b). Lisäksi lajia harrastaa suuri joukko, jotka eivät kuitenkaan ole lisenssipelaajia, vaan pelailevat lähinnä omaksi ilokseen kilpailutoiminnan ulkopuolella. Siitä huolimatta he voivat osallistua seurojen järjestämiin harjoituksiin ja valmennukseen, joten koripallon parissa toimii suuri määrä lapsia ja nuoria. Koripalloharrastuksen avulla on siis mahdollisuus vaikuttaa moniin kasvaviin lapsiin, joten valmentajien tulisi tarkastella omia kasvatuksellisia tavoitteitaan ja niiden perusteita.

3.2.1 Henkilökohtaiset virheet (personal fouls)

Henkilökohtaiseksi virheeksi kutsutaan sääntörikettä, jossa pelaaja on koskettanut vastustajajoukkueen pelaajaa sääntöjen vastaisella tavalla tai hän on käyttäytynyt muuten epäurheilijamaisesti. Rangaistuksena virheestä peli jatkuu joko vastustajan

sisäänheitolla tai vapaahetoilla riippuen pelitilanteesta, jolloin virhe on tehty. Henkilökohtainen virhe voidaan tuomita sekä hyökkäävän että puolustavan joukkueen pelaajille. Puolustavan joukkueen pelaajien tyypillisiä virheitä ovat hyökkääjän liikkumisen estäminen joko kiinni pitämällä tai aiheuttamalla kielletty kontakti sekä heittävän pelaajan käsille ”lyöminen” heittoa torjuttaessa. Hyökkääjälle yleinen virhe on puolustusasemissa olevaan puolustajaan törmääminen, kun pelaaja liikkuu pallon kanssa korille. Pelaaja, joka saa saman ottelun aikana viisi virhetä joutuu pois ottelusta. Hän ei saa enää pelata kyseisessä ottelussa. (Suomen Koripalloliitto 2006a.)

Viiden virheen sääntö mahdollistaa virheiden käyttämisen taktisena osana peliä voittoa tavoiteltaessa. Oikein ajoitettu ja oikeanlainen rike voi ratkaista ottelun voiton. Ei ole mitenkään epätavallista, että viiden virheen sääntöä yritetään käyttää hyödyksi varsinkin ottelun loppuhetkillä. Henkilökohtaisten virheiden yhteydessä puhutaan myös niin sanotuista ”kovista virheistä”, jolloin vastustajan korintekoyritys on estetty kovin, lähes epäurheilijamaisin, ottein. Rangaistus näistä kovista virheistä on sama kuin tavallisistakin, mutta niiden vaikutus vastustajan peliin voi kokemukseni mukaan olla merkittävä.

3.2.2 Muut rikkeet (violations)

Säännöissä on tarkasti määrätty esimerkiksi, kuinka palloa saa kuljettaa tai milloin pallo on pelirajojen ulkopuolella. Henkilökohtaisten virheiden lisäksi pelissä tapahtuu myös muita sääntörikkomuksia, jotka eivät kohdistu vastustajaan vaan näihin määräyksiin. Ne ovat usein luonteeltaan tahattomia, kuten askelvirheet yleensä, ja rikkovat niitä sääntöjä, jotka tekevät koripallosta juuri sen pelin, joka se nykyään on. Rangaistuksena näistä rikkomuksista pallo menetetään vastustajalle, eikä niistä tule muita seuraamuksia, vaikka joukkue syyllistyisi niihin, kuinka useasti tahansa. (Suomen Koripalloliitto 2006a.)

4 RIKKEET KORIPALLON PELITAKTIKKANA

Sääntöjen kiertämistä ja rikkeitä voidaan käyttää koripallossa monin eri tavoin hyödyksi voittoa tavoiteltaessa. Tämä kappale käsittelee niitä yleisimpiä ”puolirikollisia” keinoja, joita oman kolmentoista vuoden pelikokemukseni perusteella koripallokentillä esiintyy ja joita valmentajat ja pelaajat käyttävät osana joukkueidensa pelitaktiikkaa. Lisäksi tuon esille näiden keinojen tyypillisiä vaikutuksia niin vastustajan peliin kuin oman joukkueen kehitykseenkin ja pohdin niiden eettisiä perusteita.

Yksi tyypillisimmistä ja näkyvimmistä keinoista on henkilökohtaiseen virheeseen syyllistyminen rikkomalla vastustajan pelaajaa tahallisesti ottelun loppuhetkillä. Virheen seurauksena tuomari keskeyttää ottelun. Näin tappiolla oleva joukkue saa pelaajan pysähtymään ja pakottaa vastustajan vapaaheittoihin (edellyttäen, että joukkuevirheet ovat täynnä). Vapaaheittojen jälkeen puolustava joukkue saa yleensä pallon haltuunsa ja voi lähteä vastahyökkäykseen.

Tehdyn virheen tulisi olla niin selkeä, että tuomari sen näkisi, mutta ei kuitenkaan törkeä tai epäurheilijamainen, sillä tarkoituksena ei ole vastustajan vahingoittaminen, ainoastaan pelikellon pysäyttäminen ja pallon saaminen. Tämä taktiikka on melko yleisesti hyväksytty, ja se on muodostunut osaksi lajia. Sitä käytetään varsinkin tasaisten otteluiden loppuhetkillä, eikä se ole kiellettyä. Mutta voidaan kuitenkin kysyä, kuuluuko sääntöjen tietoinen rikkominen nuorten urheiluun ja koripalloon.

Vastustajan kiinnipitämisen tiedetään olevan kiellettyä, mutta valmentajan niin vaatiessa pelaajan on tehtävä ratkaisunsa, noudattaako hän sääntöjä vai totteleeko valmentajaa. Jos valmentaja vaatii pelaajiltaan sääntöjen rikkomista, hänen tulisi tehdä selväksi, miksi rikkomisen onkin nyt sallittua ja korostaa, että vastustajaa ei saisi fyysisesti vahingoittaa, vaikka rikkeen tulisi olla varmasti tuomarin havaitta-

vissa.

Toinen tapa käyttää rikkeitä hyödyksi on tuttu myös muista palloilu- tai joukkuela-jeista. Jos tiedetään, että vastustajalla on yksi selkeä ”tähtipelaaja”, joka on suurelta osin vastuussa joukkueen pisteiden tekemisestä, häntä puolustavan pelaajan voidaan käskää ”roikkumaan” jatkuvasti pelaajan kannoilla ja pelaamaan sääntöjen rajamailla estäen häntä saamasta palloa. Jatkuva paidasta kiinnipitäminen ja kylkiin tökkiminen väsyttävät ja turhauttavat vastustajan, varsinkin jos hänet saadaan pidettyä irti pallosta. Vaikka puolustajalle tuomittaisiin useampikin virhe, on niistä saatava hyöty usein kuitenkin koko joukkueelle merkittävä. Joukkue voikin ”uhrata” jonkun pelaajan virheiden tekijäksi. Pientä vastustajan ärsyttämistä (tökkimistä, nipistelyä yms.) voidaan myös käyttää muita pelaajia vastaan. Etenkin korin läheisyydessä ärsyttäminen on tavallista. Siellä ollaan läheisessä kontaktissa vastustajaan, joten nämä rikkeet jäävät tuomarilta usein näkemättä. Tarkoituksena ei ole vastustajan satuttaminen, vaan hänen keskittymisensä häiritseminen ja olonsa tekeminen epämiellyttäväksi. Tämänkin keinon osalta on pohdittava, onko sääntöjen tahallinen rikkominen nuorten peleissä hyväksyttävää. Tämä voi olla tehokas keino vastustajan pelin sekoittamiseksi, mutta se vaatii myös sen harjoittelua, jotta pelaajat osaavat käyttää sitä tuomarin näkemättä. Muuten se voi aiheuttaa joukkueelle liikaa virheitä ja virheiden avulla saatava hyöty jää vähäiseksi.

Aikuisten peleissä vastustajan ärsyttäminen voi olla jotenkin sallittavaa, mutta tulisiko juniorivalmentajan opettaa muutaman vuoden pelanneille nuorille sääntöjen rikkomista, jos vasta pari vuotta sitten opeteltiin niiden tarkkaa noudattamista? Joukkueen käyttäessä ”likaista peliä” toistuvasti pelitaktiikkanaan voi muiden tärkeiden ominaisuuksien harjoittelu jäää vähemmälle, jos voittoja tulee helpommallakin. Pelaajille voi tulla tunne, että sääntöjen kiertäminen on oikotie voittoon. Tämä voi kostautua myöhemmällä iällä vastustajien kehittyessä ja muuttuessa kovemmiksi.

Koripallossa käytetään myös niin sanottuja kovia virheitä taktisena aseena vastustajaa vastaan. ”Jos rikot vastustajaa, riko kunnolla”, on valmentajani käyttämä

ilmaisu. Pelaajan joutuessa tilanteeseen, jossa hänen on rikottava vastustajaa, hänen tulisi edellä mainitun käskyn mukaan rikkoa siten, ettei vastustajalle jäisi mitään mahdollisuuksia korin tekoon. Pehmeitä kosketusvirheitä tulisi välttää silläkin uhalla, että vastustajaa voisi sattua. Vaarana kovia virheitä käytettäessä voi olla, että ne tuomitaan epäurheilijamaisiksi ja vastustaja saa kahden vapaaheiton lisäksi jatkaa peliä sivurajaheitolla.

Kovia virheitä voidaan käyttää myös vaikuttamaan vastustajan psyykkiseen puoleen. Valmentaja voi käskä puolustajaa rikkomaan korille ajavaa pelaajaa niin, että vastustajaa tietoisesti satutetaan lyömällä käsille siten, ettei tuomari tuomitse virhettä epäurheilijamaiseksi. Seuraavassa vastaavanlaisessa tilanteessa vastustaja voi hieman epäroidä ratkaisuaan, sillä vastustajan mielessä voi olla edellinen tapahtuma, jossa iskut sattuiivat. Pelaaja voi välttää korille hyökkäämistä ottelun ajan. Nämä kovat virheet ovat eettisesti arveluttavia keinoja, sillä niissä vastustajaa ei kunnioiteta. Nämä keinot eivät mielestäni kuulu reiluun peliin. Tällöin voittaminen on saanut liian suuren arvon tällöin unohtuvat reilun urheilun ihanteet.

Koripallo-ottelussa pelaajan tavoitteena on pallon toimittaminen korirenkaan läpi ja saada siten enemmän pisteitä kuin vastustaja. Tavoitteena ei ole vastustajan satuttaminen, vaikka joukkue tavoittelisi voittoa. Kun väkivalta on laaja yhteiskunnallinen ongelma, tulisi sen eri ilmenemismuotoja yrittää karsia niin paljon kuin mahdollista, varsinkin nuorten urheilusta. Valmentaja, joka vaatii junioripelejä lyömään vastustajaa käsille, voi aiheuttaa pelaajalle ristiriidan lyömisen ja väkivallattomuuden välille. Lyöminen ja toisen satuttaminenhan ovat kiellettyjä niin koripallon säännöissä kuin urheilun ulkopuolisessa elämässäkin. Kuinka se nyt voisi olla hyväksyttävää? Nuori voi kadottaa peli-ilonsa ja sisäisen motivaationsa lajia kohtaan, jos häntä jatkuvasti vaaditaan tekemään jotakin, jota hän pitää epäreiluna.

Koripallossa esiintyy myös ”filmaamista” eli tuomarin harhauttamista. Eräissä Yhdysvaltojen sarjoissa jopa tilastoidaan puolustajien ”kalastamat” hyökkääjän virheet, jotka aiheutuvat kielletyistä kontakteista hyökkääjän pyrkiessä koria kohti.

Puolustajan oikea-aikainen kaatuminen hyökkääjän törmätessä häneen johtaa usein hyökkääjän virheeseen, vaikka puolustaja halutessaan pysyisikin pystyssä. Aina tietenkään kyse ei ole ”filmaamisesta” vaan kielletystä ja liian kovasta kontaktista. Monissa joukkueissa kaatumista myös harjoitellaan valmentajan johdolla, jotta vastustajan korille hyökkääminen tehtäisiin mahdollisimman vaikeaksi. Kuten jo sääntöjen noudattaminen urheilussa –luvussa tuli ilmi, ”filmaaminen” on eettisesti hieman ongelmallisempi kuin esimerkiksi edellä kuvattu vastustajan sauttaminen. Toisaalta se voidaan sallia lajiin, sillä tuomarit ratkaisuineen ovat osa urheilua ja vaikuttavat peliin. Hyökkäävän pelaajan näkökulmasta on kuitenkin turhauttavaa, että hän saa virhetilillensä henkilökohtaisen virheen, vaikka hän on noudattanut sääntöjä eikä ole tehnyt mitään kiellettyä.

5 FAIR PLAY – REILU PELI

5.1 Reilun pelin määritelmä

Käsite 'reilu peli' (fair play) on Arnoldin (1984) mukaan lähtöisin 1800-luvulla Englannissa pelatuista hienostokoulujen peleistä, joissa korostui urheiluhenki ja sääntöjen noudattaminen. Myöhemmin siitä on tullut varsinkin jalkapallossa ja nykyään myös muun urheilun yhteydessä käytetty moniulotteinen käsite, jolle on annettu muun muassa seuraavanlainen määritelmä: ”*Fair Play on kykyä ymmärtää yleisinhimillisesti merkittävien suvaitsevuuden, solidaarisuuden ja samanarvoisuuden arvojen sisältöjä.*” Tämä ei kuitenkaan riitä kuvaamaan reilua peliä, vaan lisäksi vaaditaan myös ennen kaikkea edellä mainitun määritelmän mukaisia tekoja. Näitä tekoja voidaan harjoitella yhtä lailla kuin esimerkiksi pallonkäsittelyä koripallossa. Riittävän harjoittelun tuloksena yksittäiset reilun pelin hengessä tehdyt teot muuttuvat automaattisiksi tavoiksi, ja reilu peli ilmenee kaikissa toiminoissa. Siksi reilun pelin tietoinen pohtiminen on tärkeää jo lasten liikunta- ja urheilutoiminnan yhteydessä, jotta reilun pelin tavat ehditään omaksua ennen kuin saadaan liiaksi vaikutteita ”isojen poikien likaisista pelitavoista”. (Venkula 1998.)

Pilz (1995) jakoi reilun pelin kolmeen osaan 12–14-vuotiailla juniorijalkapalloilijoilla teettämänsä tutkimuksen perusteella. Ensimmäisenä on *Informal Fair Play* eli peliä pelataan sen tuottaman mielihyvän vuoksi. Pelatessa pyritään antamaan kaikille mahdollisuus peli-ilon kokemiseen. Toisena on *Formal Fair Play*, jossa sääntöjen noudattaminen on ensisijaisen tärkeää. Tällöin pelaajat pyrkivät noudattamaan sääntöjä mahdollisimman tarkasti. Kolmas käyttäytymismalli on *Fair Foul*, jossa pelataan sääntöjen rajoilla, mutta yritetään kuitenkin välttää vastustajan vahingoittamista. Jalkapallon lisäksi nämä käyttäytymismallit ilmenevät samantapaisina myös monissa muissa joukkuelajeissa, niin nuorten kuin aikuistenkin peleissä. Omasta mielestäni Fair Foul –pelaamisen ei pitäisi kuulua nuorten

reiluun peliin, sillä nuorten moraalinen kehitys ei välttämättä ole kaikilla pelaajilla kehittynyt siten, että he ymmärtäisivät ”pelin henkeä” tai tarkemmin rikkeiden syitä ja seurauksia. Pelin pitäisi perustua mieluummin Formal Fair Play – pelaamiseen, jotta nuoret oppisivat todella ymmärtämään sääntöjen merkityksen.

Reilun pelin on sanottu olevan parhaimmillaan silloin, kun urheilussa tehdään sääntökirjoihin kirjoittamattomia hyväntahtoisia tekoja, joita kukaan ulkopuolinen ei ole urheilijoilta vaatimassa (Arnold 1997). Hyvänä esimerkkinä tästä on jalkapallossa pallon potkaiseminen rajojen ulkopuolelle, silloin kun vastustajan pelaaja makaa loukkaantuneena maassa. Näin saadaan aikaan pelikatko, ja lääkintähenkilöt voivat tulla kentälle.

5.2 Reilun pelin ongelmallisuudesta

Vaikka reilua peliä on yritetty määrittää kauniilta kuulostavin lausein, ei aina ole niin yksinkertaista sanoa, mikä todella on reilua peliä. Se, mikä toiselle voi olla reilua peliä parhaimmillaan, voi se toiselle olla kaikkea muuta kuin sitä. Kaikkensa yrittäminen ja pelaaminen ”sääntöjen rajamailla”, vaikka se ajoittain johtaisikin rikkeisiin, voi jonkun mielestä olla täysin sallittua. Hän voi helposti hyväksyä sen myös muiden käyttämäksi pelitavaksi. Joku voi puolestaan pitää sitä epäreiluna ja korostaa enemmänkin sääntöjen tarkkaa noudattamista.

Pelkkä sääntöjen tarkka noudattaminenkaan ei aina takaa reilua peliä. Esimerkiksi lentopallon säännöissä vaaditaan, että molemmilla joukkueilla on oltava kentällä kuusi pelaajaa (FIVB 2005). Voi kuitenkin tulla tilanne, jossa voitolla olevan joukkueen kuudes pelaaja loukkaantuu, eikä vaihtomiehiä ole käytettävissä. Näin joukkue ei pysty tuota sääntökohtaa täyttämään, ja se voidaan tuomita hävinneeksi. Usein puhutaan myös ”pelin hengen” mukaisista teoista. Nämä ilmentävät niitä lajin kirjoittamattomia normeja ja käytäntöjä, joita ei ole määrätty virallisin säännöin, mutta silti ne toistuvasti esiintyvät kilpailun yhteydessä. Ne voivat joko olla reiluja tai epäreiluja riippuen siitä, miten kilpailijat ja pelaajat niihin suhtautuvat.

Koripallossa on melko yleistä, ja joskus valmentajat jopa opettavat, että vastustajaa rikotaan niin voimakkaasti, ettei hänellä ole mahdollisuuksia tehdä siinä tilanteessa koria. Onko tämä reilua, se on jokaisen itse päätettävä? Mutta peli voi mielestäni olla reilua, vaikka vastakkain pelaavat joukkueet pelaisivat niin sanotusti sääntöjen rajamailla, kunhan molemmat osapuolet sen hyväksyisivät eivätkä aiheuttaisi vastustajalleen tietoisesti fyysistä vammaa tai vahinkoa. Joukkueiden tulisi silloin myös hyväksyä tuomareiden ratkaisut, sillä heidän tehtävänään olisi tuomita liian väkivaltaiset otteet ja pitää rikkeet kohtuuden rajoissa.

Reilun pelin voidaan mielestäni sanoa olevan jotakin vastustajan kunnioittamisen, sääntöjen noudattamisen ja kilpailutilanteen hyväksymisen muodostamaa hyväntahtoisuutta, joka ilmenee positiivisena käyttäytymisenä kentällä ja sen ulkopuolella. Reilu peli kentällä ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita reilua peliä myös sen ulkopuolella, mutta urheilusta omaksutut aatteet voivat heijastua myös muuhun elämään. Sama periaate voi toimia myös toisin päin, muun elämän toimintatavat voivat siirtyä pelikentille. Tämä voi olla joko positiivista tai negatiivista riippuen siitä, minkälaiset tavat siirtyvät. Vaikka reilu peli ei aina ole yksiselitteistä, tulisi siihen mielestäni pyrkiä ja muistaa kuitenkin urheilun edellyttämä kilpailuhenkisyys.

5.3 Operaatio Pelisäännöt reilun pelin edistäjänä

Operaatio Pelisäännöt on Nuoren Suomen luoma leikinomaisuutta ja tasavertaisuutta edistävä ohjelma, johon Suomen Koripalloliittokin osallistuu monien muiden lajiliittojen tavoin. Se on suunnattu junioritoimintaa järjestäville seuroille. Ohjelmassa korostetaan reilua peliä. Sen tavoitteena on saada niin lasten valmentajat kuin vanhemmatkin keskustelemaan seuran toimintaperiaatteista ja luoda lasten parasta ajatellen joukkueille yhteiset pelisäännöt. Ajatus lasten ehdoilla tapahtuvasta reilusta pelistä kulkisi koko ajan mukana toiminnassa. Tällöin sääntöjä pyrittäisiin noudattamaan kentällä ja myös sen ulkopuolella. (Nuori Suomi.)

6 VALMENTAJA JA SÄÄNTÖJEN NOUDATTAMINEN

Valmentaja voi olla nuorelle pelaajalle suuri esikuva ja luotettu henkilö, jonka toimia tarkkaillaan ja matkitaan jatkuvasti. Valmentajan ja pelaajan välinen suhde saattaa nuorelle urheilijalle olla merkityksellisin ja tärkein aikuissuhde. (Hämäläinen 2003.) Ei siis ole yhdentekevää, minkälaisia arvoja valmentaja välittää pelaajilleen. Vaikka lajiliitoilla olisi harjoittelun laadusta kuinka ”kauniit korulauseet” tahansa, kentällä lasten parissa toimivat yksittäiset valmentajat lopulta ratkaisevat, minkälaisessa ilmapiirissä harjoittelu tapahtuu.

Tehtäväsuuntautunut motivaatioilmasto luo positiivisen ilmapiirin, jossa huomio kiinnitetään opittuihin taitoihin toisiin vertaamisen sijaan. Minäsuuntautunut ihminen keskittyy puolestaan kilpailemiseen, ja hänen motivaationsa on korkea niin kauan, kuin hän on varma kyvyistään. Hän on usein helposti haavoittuva, sillä hänen menestymisensä on uhattuna koko ajan. (Ames 1992.)

Pelaajan epäonnistumisen pelko voi johtaa huijaamiseen, koska hän kokee jatkuvia menestyspaineita. Valmentajan esimerkiksi luodessa joukkueen sisälle kovan kilpailuasetelman, jossa vain hyvin pärjäävät huomioidaan, voivat vähemmälle huomiolle jäädä turvautua kiellettyihin keinoihin. Savosen (1992) tutkimuksen mukaan nuorten moraali laskee murrosiässä merkittävästi, joten jatkuva kilpailutilanne voi vielä lisätä sääntöjen rikkomista. Oman kokemukseni mukaan murrosiän paikkeilla myös kilpailutoiminnasta tulee usein olennainen osa harrastustoimintaa ja taistelu pelipaikoista lisääntyy, joten valmentajan tulisi pyrkiä luomaan harjoitukseen tehtäväsuuntautunut ilmapiiri, jotta pelaajat eivät tuntisi painostusta vilpin käyttöön. Mustikkamaan (2000) tutkimuksen mukaan 9–12-vuotiaat koululaiset suhtautuvatkin aggressiivisuuteen sitä myönteisemmin, mitä tärkeämpänä menestymistä pidetään.

Joukkueen yhteinen vilppi voi mielestäni nostaa joukkuehenkeä, mutta vain jos kaikki sen hyväksyvät. Joukkueella on tällöin yhteinen salaisuus, joka voi lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Mutta jos joku tai jotkut joukkueen jäsenistä eivät vilppiä hyväksy, se voi jakaa pelaajat kahteen ryhmään ja siten haavoittaa joukkuetta.

Nuorten urheilussa on melko tavallista, että valmentaja lähes yksinään päättää harjoittelun sisällöstä. On siis suurelta osin valmentajan vastuulla, mitä urheilijat harjoituksissa oppivat, sillä useimmiten niitä asioita opitaan, joita harjoitellaan. Jollekin lajitaitojen opettaminen voi olla pääasia, toinen taas korostaa fyysisten ominaisuuksien kehittämistä ja kolmas voi keskittyä kasvatuksellisiin asioihin. Valmentajasta itsestään riippuu, kuinka paljon hän käyttää aikaa sääntöjen opettamiseen ja miten hän suhtautuu niiden rikkomiseen. Jos valmentaja opettaa pelaajia jo ensimmäisistä pelivuosista lähtien estämään vastustajan koritekoyritykset korin alta ”keinolla millä hyvänsä”, pelaajat voivat ajatella sen kuuluvan luontevana osana peliin. He oppivat sen niin, kuin siinä ei olisi mitään väärää. Osa valmennettavista voi myös itse aloittaa valmentamisen myöhemmällä iällä. Tällöin voi tapahtua niin sanottua arvojen siirtoa, jolloin valmennettava opettaa omille pelaajilleen niitä asioita, joita itse on oppinut pitämään tärkeinä.

Nuori voi joutua käsittelemään monia moraalisia ristiriitatilanteita, kun hän harastaa urheilua. Valmentajan ei tarvitse olla auktoriteetti, joka päättää, mikä on oikein tai väärin, vaan hänen tulisi keskusteluiden kautta antaa lapsille vaihtoehtoisia ajatuksia ja opettaa heitä ratkaisemaan itse tilanteensa. Valmentaja on siis usein nuorille roolimalli, jolta omaksutaan tapoja ja ajatuksia, joten varsinkin juniorivalmentajien tulisi tarkastella oman valmennuksensa eettisiä perusteita sekä keinoja, jolla voittoon pyritään. Lapset oppivat myös toisiltaan erilaisia käyttäytymismalleja, joten valmentajan olisi puututtava rikkeisiin heti, etteivät muut ikätoverit kokisi niitä hyväksytyiksi. Vilpin syyt ovat usein helppo havaita, niiden ymmärtäminen on jo hankalampaa, mutta vaikeinta on muuttaa niitä asenteita, jotka lopulta johtavat huijaamiseen. Tässä on lajista riippumatta jokaiselle valmentajalle

haaste, johon olisi puututtava, ennen kuin on liian myöhäistä. Monet lajiliitot ovat siihen jo puuttuneet ja luoneet muun muassa Kaikki pelaa (jalkapallo)– ja Operaatio pelisäännöt (koripallo) –ohjelmat. Vielä tarvittaisiin valmentajien panos vilpin poistamisessa ja reilun pelin omaksumisessa normaaliksi pelitavaksi.

7 TUTKIMUS SÄÄNTÖJEN NOUDATTAMISESTA

7.1 Tutkimusongelmat

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää C- ja B-nuorten (11–15-vuotiaiden) sääntöjen osaamista, niihin suhtautumista ja sitä, mitkä tekijät vaikuttavat sääntöjen rikkomiseen poikien koripallossa. Tutkimusongelmat olivat:

1. Kuinka hyvin nuoret osaavat pelin säännöt ja kuinka tärkeäksi nuoret kokevat niiden noudattamisen?
2. Vaikuttaako ikä tai pelikokemus sääntöjen noudattamiseen?
3. Miksi sääntöjä rikotaan?
4. Hyväksytäänkö niin sanottu likainen peli osaksi koripalloa?

7.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimukseen osallistui yhteensä 68 poikaa. Heistä 38 oli iältään 11–12-vuotiaita ja 30 oli iältään 13–15-vuotiaita. Vastaajien keski-ikä oli 12,7 vuotta. Pelaajien pelikokemus vaihteli puolesta vuodesta kahdeksaan vuoteen. Pelikokemuksen keskiarvo oli 3,9 vuotta. Tutkimukseen valittiin 11–15-vuotiaat, sillä murrosiässä nuorten moraali heikkenee merkittävästi (Savonen 1992). Omien havaintojeni mukaan kilpailutoiminta muuttuu tällöin vakavammaksi, joten oli mielekästä verrata keskenään varhaismurrosiässä olevia ja murrosikäisiä nuoria.

Kyselyyn vastanneet joukkueet valittiin satunnaisesti Delfin Basket –turnauksen osallistujista. Joukkueet valittiin siten, että C- ja B-junioreita olisi vastaajissa lä-

hes yhtä paljon. Vastaajat kuuluivat seuraaviin seuroihin: Sykki (Helsinki), Namika Lahti, Torpan Pojat (Helsinki), Pussihukat (Vantaa), Pakilan Visa (Helsinki) ja Keravan Kori-80.

7.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusaineisto kerättiin itse tekemälläni kyselylomakkeella (liite 1) Tampereella pelatun Delfin Basket –turnauksen yhteydessä 5.8.2005. Pelaajat vastasivat kyselyyn lyhyen esittäytymiseni jälkeen, kun he odottivat pelipaikalla oman pelin alkamista tai välittömästi sen päätyttyä.

Kyselyn tarkoituksena oli tuoda esille pelaajien oma suhtautuminen sääntöjen noudattamiseen. Tutkimuksen ulkopuolelle rajattiin pelaajien näkemys, miten asioiden tulisi olla ja valmentajien näkökulma sääntöjen noudattamisesta. Kyselyssä oli taustakysymysten (ikä, seura, pelikokemus, sarja) lisäksi yhteensä 13 kysymystä, jotka oli jaettu kahteen osaan. Seuran ja sarjan vaikutusta tuloksiin ei tutkittu, mutta ne kysyttiin, jotta oli helpompi varmistaa, että vastaajia oli c- ja b-pojista. Pelkkä ikä ei tähän olisi riittänyt, sillä sarjoissa sai pelata myös nuorempia pelaajia. Varsinaisen kyselyn ensimmäisessä osassa (kysymykset 1-7) käsiteltiin yleisesti sääntöjä ja pelaamista. Toisessa osassa (kysymykset 8-13) käsiteltiin sääntöjen rikkomista. Kaikissa kysymyksissä, paitsi yhdessä, vastausvaihtoehdot oli annettu valmiiksi, ja pelaajien tuli valita niistä mielestään sopiva vastaus. Kysymyksissä 1–6 ja 8 vastausvaihtoehtoja oli annettu viisi ja kysymyksissä 7, 10 ja 11 vastausvaihtoehtoja oli kolme, kysymyksessä 12 oli kaksi vastausmahdollisuutta. Näissä kaikissa kysymyksissä piti valita vain yksi vaihtoehto, joka piti parhaiten paikkaansa. Kysymyksessä 9 vastausvaihtoehtoja oli kuusi ja niistä sai valita useamman vastauksen. Kysymys 13 oli avoin kysymys, johon pelaajat saivat vastata omin sanoin.

Tutkimusmenetelmäksi valittiin kysely, koska tarkoituksena oli saada selville kvantitatiivista tietoa. Sen avulla voitiin kysyä helposti monia kysymyksiä suurelta

joukolta. Kysymykset olivat suljettuja eli strukturoituja yhtä kysymystä lukuun ottamatta, johon vastaajat saivat vastata vapaasti omin sanoin. Kysymykset olivat siis kaikille samoja. Se parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Luotettavuutta voi kyselyssä kuitenkin alentaa se, että siinä on käytetty vaikeasti tai moniulotteisesti ymmärrettäviä termejä, sillä kyselyn suorittajalla ei välttämättä ole mahdollisuutta selventää kysymyksiä. Olin paikalla, kun pelaajat vastasivat kyselyyn. Muutamalle vastaajalle jouduin hieman selventämään, mitä tietyillä kysymyksillä tarkoitettiin. Yritin kuitenkin olla vaikuttamatta liiaksi vastaajiin, jotta kyselyn luotettavuus ei kärsisi.

8 KYSELYN TULOKSET

Kyselystä saatuja tuloksia on vertailtu keskenään muun muassa iän, pelikokemuksen sekä likaisen pelin hyväksymisen suhteen. Niistä on pyritty löytämään toisiinsa vaikuttavat tekijät. Kaikkia tarkasteltuja asioita ei ole selkeyden säilyttämisen vuoksi esitelty työssäni. Esittelen pääsääntöisesti ne erot, jotka ilmenevät selkeästi kysymyksien tuloksien riippuvuussuhteita tarkasteltaessa ja jotka vaikuttavat merkittävästi sääntöjen noudattamiseen.

8.1 Säännöt ja pelaaminen

Pelaajat tunsivat omasta mielestään säännöt melko hyvin. Vastaajista 74 % vastasi osaavansa säännöt joko hyvin tai todella hyvin. Vain kolme vastaajaa ilmoitti osaavansa säännöt huonosti tai todella huonosti. Alle 13-vuotiaat osasivat säännöt omasta mielestään hieman paremmin kuin kyselyyn vastanneet vanhemmat pelaajat.

Pelikokemuksen suhteen tarkasteltuna hieman paremmin säännöt osasivat ne, jotka olivat pelanneet yli viisi vuotta. Pelaajat myös noudattavat sääntöjä omasta mielestään melko hyvin, sillä suurin osa (85 %) vastasi noudattavansa sääntöjä hyvin tai todella hyvin, eikä kukaan vastannut noudattavansa huonosti tai todella huonosti. Iällä tai pelikokemuksella ei ollut merkittävää vaikutusta sääntöjen noudattamiseen, sillä vanhemmat ja kokeneemmat pelaajat noudattivat niitä omasta mielestään vain hieman huonommin.

Sääntöjen noudattamista pidetään tärkeänä. Vastaajista yli puolet (53 %) piti sääntöjen noudattamista erittäin tärkeänä, 41 % vastaajista piti sääntöjen noudattamista melko tärkeänä ja loput neljä (6 %) vastaajaa piti noudattamista vain kohtalaisen tärkeänä. Iällä ei ollut merkittävää vaikutusta siihen, kuinka tärkeänä sääntöjen

noudattamista pidetään, mutta yli neljä vuotta pelanneet pitivät sääntöjä hieman tärkeämpänä kuin vähemmän pelikokemusta omaavat. Sääntöjen noudattamista käsitellään harjoituksissa kuitenkin pelaajien mukaan vain joskus. Melkein neljännes vastasi jopa, että niitä käsitellään vain harvoin tai ei koskaan.

Tutkimuksessa selvitettiin myös voittamisen ja onnistumisen merkitystä pelaajille. Noin 25 prosentille oman joukkueen voittaminen on erittäin tärkeää. Melkein puolet (44 %) piti sitä melko tärkeänä. Oma onnistumista pidetään kuitenkin vielä tärkeämpänä kuin oman joukkueen menestymistä, sillä 41 % piti omaa onnistumista erittäin tärkeänä. 44 %:n mielestä se oli melko tärkeää. Kymmenen vastaajan mielestä se oli kohtalaisen tärkeää. Pelaajat olivat keskimäärin melko tyytyväisiä omaan peliaikaansa kuluneen vuoden aikana, sillä vain noin 12 % vastaajista oli sitä mieltä, että oli saanut liian vähän peliaikaa.

8.2 Sääntöjen rikkominen

Sääntöjen rikkominen näyttäisi olevan osa koripalloa, sillä 15 % pelaajista vastasi rikkovansa sääntöjä melko usein, 49 % rikkoo joskus ja loput vastasivat rikkovansa harvoin. Suurin yksittäinen syy sääntöjen rikkomiseen on vahinko, jonka kahta vastaajaa lukuun ottamatta kaikki ilmoittivat rikkomisen syyksi. Seuraaviksi yleisimmät syyt rikkomiseen olivat vastustajalle pärjääminen (26 % kaikista vastaajista), ottelun voittaminen (25 %) ja rikkomisen oppiminen esimerkin kautta, esimerkiksi kokeneemmilta pelaajilta (21 %). 13–15-vuotiaista 11 pelaajaa ilmoitti oppineensa sääntöjen rikkomista kokeneemmilta pelaajilta, kun taas 11–12-vuotiaista vain kolme vastasi samoin.

Ikä näyttäisi vaikuttavan myös muihin sääntöjen rikkomisen syihin. 13–15-vuotiaista 37 % ilmoitti rikkovansa pärjätäkseen vastustajalle ja 33 % ilmoitti rikkovan ottelun voittamiseksi. 11–12-vuotiaissa vastaavat luvut olivat molemmissa kohdissa vain 18 %. Valmentajan käskyn tai ohjeen vuoksi sääntöjä oli rikkonut vain 15 % kaikista vastaajista. Pelaajien iällä ei näyttäisi olevan suurta vaikutusta

tähän. Näiden syiden lisäksi kolme vastaajaa oli rikkonut vahingoittaakseen vastustajaa.

TAULUKKO 1. Sääntöjen rikkomisen syyt 11–15-vuotiaiden poikien koripallossa.

Rikkomisen syy	11–12-v.	13–15-v.	Keskiarvo
Ottelun voittaminen	18 %	33 %	25 %
Valmentajan käsky/ohje	13 %	17 %	15 %
Vastustajan vahingoittaminen	3 %	7 %	4 %
Oppinut esimerkin kautta	8 %	37 %	21 %
Pärjääminen vastustajalle	18 %	37 %	26 %
Vahinko	97 %	97 %	97 %

Pelikokemuksen mukaan tarkastellut tulokset olivat samankaltaisia kuin iän suhteen. Kokeneempien pelaajien (vähintään 5 vuotta pelanneiden) tulokset vastasivat vanhempien (yli 12-vuotiaiden) tuloksia muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Kun sääntöjen rikkomisen syy on ottelun voittaminen, pelikokemuksella ei näyttäisi olevan merkitystä, sillä tulokset olivat molemmilla ryhmillä lähes samanlaiset. Valmentajan käskystä rikkoneita oli alle viisi vuotta pelanneiden joukossa huomattavasti enemmän (24 %) kuin niiden, jotka olivat pelanneet vähintään viisi vuotta (3 %). Muiden syiden osalta tuloksissa ei ollut merkittäviä eroavaisuuksia iän suhteen tarkasteltuihin verrattuna.

Kyselyyn vastanneista 37 % ei hyväksy ”likaisen pelin” kuuluvan koripalloon. 57 prosenttia vastaajista hyväksyy sen joissakin pelitilanteissa. Kuusi prosenttia hyväksyy sen kuuluvan täysin lajiin. Ikä tai pelikokemus ei vaikuta merkittävästi suhtautumiseen ”likaiseen peliin”, mutta ne pelaajat, joille voittaminen tai oma onnistuminen on tärkeää, suhtautuivat hieman myönteisemmin likaiseen peliin. Selkeästi myönteisimmin likaiseen peliin suhtautuivat ne pelaajat, jotka olivat saaneet liian vähän peliaikaa ja ne pelaajat, jotka olivat harjoitelleet virheiden tekemistä harjoituksissa valmentajan johdolla. Pelaajista he, jotka olivat saaneet liian vähän peliaikaa, hyväksyivät likaisen pelin ainakin joissain tilanteissa. Lisäksi 88 % pelaajista, jotka olivat harjoitelleet sääntöjen rikkomista, hyväksyivät sääntöjen rikkomisen osaksi peliä.

Virheiden tekemistä tai sääntöjen rikkomista on harjoitellut valmentajan johdolla usein vain yksi vastaajista, joskus 16 vastaajaa (24 %) ja 51 vastaajaa (75 %) ei ole harjoitellut niitä koskaan. Yhdeksän vastaajaa (13 %) ilmoitti yrittäneensä sattuuta vastustajaa joskus tahallisesti.

Viimeinen kysymys oli avoin kysymys, jossa pelaajat saivat kuvailla omin sanoin tilanteita, jossa ovat rikkoneet tahallisesti sääntöjä. Kysymykseen vastasi vain 16 vastaajaa (24 %). Sääntöjä oli rikottu yleisimmin tilanteessa, jossa vastustaja olisi muuten päässyt tekemään helposti korin ja korin tekeminen piti estää. Vastaajista kuusi mainitsi edellä kuvatun tilanteen. Kolme vastaajaa kuvasi tilanteen, jossa rikkominen oli tapahtunut ottelun loppuhetkillä, kun joukkueilla oli lähes yhtä paljon pisteitä. Rikkomisen perusteluita tai merkitystä vastaajat eivät tarkemmin kertoneet, kuvattuna oli vain tilanne, jossa he olivat sääntöjä rikkoneet.

Vastaajista kolme oli syyllistynyt epäurheilijamaiseen käytökseen, kun he eivät hallinneet tunteitaan ja tönäisivät vastustajaa tai heittivät tätä pallolla. Kaksi vastaajaa oli rikkonut puolustaessa pärjätäkseen vastustajalle, kun itse oli alkanut väsyä eikä enää muuten olisi jaksanut hyökkääjän vauhdissa. Lisäksi kaksi vastaajaa oli rikkonut vastustajaa pallontavoittelutilanteessa eli silloin, kun pelaajat tavoittelevat levypalloa tai kun pallon on muuten vapaasti tavoiteltaessa.

TAULUKKO 2. Kysymysten 1-8 ja 10-12 keskiarvoiset tulokset.

Kysymys		Tulos	
1. Sääntöjen osaaminen	1 = Todella hyvin	2,15	5 = Todella huonosti
2. Sääntöjen noudattaminen	1 = Todella hyvin	2,10	5 = Todella huonosti
3. Noudattamisen tärkeys	1 = Erittäin tärkeä	1,53	5 = Ei ollenkaan tärkeä
4. Sääntöjen käsittely harjoituksissa	1 = Todella usein	3,03	5 = Ei koskaan
5. Joukkueen voittamisen tärkeys	1 = Erittäin tärkeä	2,07	5 = Ei ollenkaan tärkeä
6. Oman onnistumisen tärkeys	1 = Erittäin tärkeä	1,72	5 = Ei ollenkaan tärkeä
7. Peliajan määrä	1 = Liikaa	2,10	3 = Liian vähän
8. Sääntöjen rikkominen	1 = Todella usein	3,18	5 = Ei koskaan
10. Likaisen pelin hyväksyminen	1 = Hyväksyy täysin	2,31	3 = Ei hyväksy ollenkaan
11. Rikkomisen harjoittelu	1 = Usein	2,74	3 = Ei koskaan
12. Tahallinen vahingoittaminen	1 = Kyllä	1,87	2 = Ei

9 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää 11–15-vuotiaiden poikien koripallosääntöjen osaamista ja niiden noudattamista ja tarkastella syitä sääntöjen rikkomiseen.

Nuoren urheilijan tehdessä tietoisia valintoja oikean ja väärän välillä, on hänen tiedettävä, mikä on sallittua ja mikä ei. Muutoin valinnan ei voida sanoa olevan moraalinen vaan se perustuu muihin tekijöihin. Tekemäni kyselyn perusteella nuoret osaavat säännöt kohtalaisen hyvin. Kun pelaajat harrastavat koripalloa, he joutuvat tilanteisiin, joissa on tehtävä valinta oikean ja väärän toiminnan väliltä. Onneksi nuoret pitävät omien sanojensa mukaan sääntöjen noudattamista tärkeänä. Koripallon harrastaminen voi hyvinkin edistää nuorten positiivista kasvatusta.

Usein valmentaja vastaa sääntöjen osaamisesta. Tämä on normaalia etenkin, jos valmentajalla on aloittelevia pelaajia valmennettavana. Valmentajasta riippuu, kuinka tärkeäksi osaksi harjoittelua hän sääntöjen noudattamisen luo. Jos sääntöjen noudattamista ei juuri koskaan käsitellä harjoituksissa, eivät pelaajat sitä myöskään omaksu pelitavakseen.

Tekemäni kysely osoitti, että sääntöjä käsitellään pelaajien mielestä harjoituksissa vain joskus. Uskoisin, että vähäinen käsittelymäärä selittyy sillä, että enemmän pelikokemusta omaaville pelaajille säännöt ovat pääasiassa tuttuja, eivätkä he miellä muiden harjoitusten yhteydessä ilmenevää sääntöjen noudattamista varsinaiseksi sääntöjen käsittelyksi. Sääntöjä harjoitellaan usein tekniikka- tai taktiikkaharjoitusten yhteydessä, joten pelaajat eivät välttämättä koe niitä sääntöharjoituksiksi, vaikka valmentajan olisikin tarkoitus jokin tietty sääntö pelaajille opettaa.

Valmentaja voi vaikuttaa siihen, minkälainen kilpailutilanne joukkueen sisällä vallitsee. Jos vain parhaiten menestyvät saavat huomioita, voivat vähemmälle pelaajalle jäävät herkemmin turvautua kiellettyihin keinoihin pärjätäkseen vastustajalle ja saadaksesen siten valmentajalta enemmän kiitosta. Tutkimuksessani kävikin ilmi, että ne, jotka olivat kuluneen vuoden aikana saaneet omasta mielestään liian vähän peliaikaa, suhtautuivat myönteisemmin vastustajan pelipaidasta kiinnipitämiseen tai pieneen tönimiseen eli niin sanottuun ”likaiseen peliin” koripallossa. Myös voittamisen tai onnistumisen halu voi olla syynä sääntöjen rikkomiseen. Se saattaa hieman lisätä myönteistä suhtautumista pieneen vilppiin. Kun voittaminen on tärkein motivaatiotekijä urheilun harrastamisessa, saattavat kasvatukselliset päämäärät jäädä taka-alalle, etenkin jos harjoituksissa vallitsee jatkuvasti minäsuuntautunut ilmapiiri.

Valmentajan ohella muut pelaajaan vaikuttavat henkilöt (vanhemmat) voivat korostaa liikaa kilpailullisuutta ja lisätä menestymispaineita. Jatkuva menestymispakko saattaa vaikuttaa negatiivisesti sääntöjen kunnioittamiseen, kun pelaaja etsii jatkuvasti uusia, usein jopa kiellettyjä, keinoja menestymiseen. Tämä ei tarkoita, että kilpailuja ei saisi olla ollenkaan. Olennaista on, että huomio olisi kiinnitettävä nuorten koripallon valmennustilanteessa pääasiallisesti pelaajien kehitykseen eikä kilpailulliseen menestymiseen.

Koripallopelissä tapahtuu rikkeitä ja virheitä. Ne kuuluvat lajiin. Suurin osa sääntörikkomuksista on varmasti tahattomia vahinkoja, mutta niitä tehdään myös tahallisesti. Valmentajan taktiset sääntöjen rikkomiskäskyt eivät kuitenkaan tutkimukseni mukaan ole kovin yleisiä c- ja b-nuorten peleissä. Aikuisten peleissä niitä kuitenkin on. Nuorten pelit eivät ehkä ole kovin taktisia, että valmentajat käyttäisivät niissä virheitä yleisesti hyödykseen. Voiton tavoittelun lisäksi yksi syy sääntöjen rikkomiseen on se, että nuoret pelaajat oppivat kokeneemmilta pelaajilta rikkomisen ”kuuluvan” tiettyihin tilanteisiin. Esimerkiksi korin alla vastustajan ei saa antaa tehdä helposti koria, vaan häntä on rikottava ja kori estettävä, vaikka tiedettäisiin, että se ei onnistu täysin sallituin keinoin. Toinen rikkomistilanne,

joka voi olla opittu esimerkin kautta, ajoittuu ottelun loppuhetkille, jolloin tappiolla olevan joukkueen pelaajan on rikottava vastustajaa, jotta pelikello saataisiin pysähtymään. Nuoret pelaajat eivät välttämättä ymmärrä rikkeen taktista merkitystä kokonaisuudessaan, mutta rikkovat silti, koska ovat nähneen niin tapahtuvan myös aikuisten peleissä. Nuoret pelaajat (11–12-v.), joilla on vähän pelikokemusta, eivät tutkimukseni mukaan kuitenkaan olleet omaksuneet rikkomista vanhemmilta pelaajilta, mutta 13–15-vuotiailla se oli jo yleisempää. Nuorimmat eivät mitään ilmeisimmin ole seuranneet lajia niin pitkään, että he yhdistäisivät rikkomisen tiettyihin tilanteisiin, vaan se muodostuu pelikokemuksen ja iän lisääntyessä, jolloin myös lajia seurataan enemmän ja sitä ymmärretään paremmin.

Lähes aina kun kilpaillaan tosissaan voitosta, ilmenee kiellettyjä tai ainakin sääntöjen rajoilla, ”harmaalla alueella” olevia keinoja. C- ja B-nuoret hyväksyvätkin ”likaisen pelin” kuuluvan koripalloon ainakin joissakin tilanteissa, joten valmentajan on pystyttävä pitämään pelaajansa kurissa, sillä pienestä vilpistä ei ole pitkä matka suurempaan vilppiin. ”Likaiseen peliin” suhtautuvatkin myönteisemmin he, jotka ovat harjoitelleet rikkomista tai virheiden tekemistä valmentajan johdolla. Valmentajan myönteinen asenne tietoista rikkomista kohtaan siis siirtyy pelaajille, ja he katsovat sen kuuluvan lajiin, koska valmentaja niin opettaa. Lisäksi ne, jotka olivat harjoitelleet rikkomista, olivat tutkimuksessani myös hieman alttiimpia vahingoittamaan vastustajaa tahallisesti. Tämä ei ehkä ole tieteellisesti todistettua, sillä näin vastanneiden määrä oli melko vähäinen, mutta se osoittaa, että valmentajan salliva suhtautuminen sääntöjen rikkomiseen voi edesauttaa myös pelaajien suurempaa ja välittömämpää tunteiden purkautumista kentällä.

Olen itse valmentanut noin kymmenvuotiaita aloittelevia koripallon pelaajia vuoden verran, ja varsinkin valmennuksen alkuvaiheessa huomasin, että aina ei ollut helppoa puuttua riittävän vahvasti sellaisiin rikkeisiin, jotka ovat selkeästi kiellettyjä, mutta näitä sääntöjen rikkomisia aikuisten otteluissa useasti tehdään ja niissä ne kuuluvat ”pelin henkeen”. Sääntöjen noudattamiseen liittyvät asiat olivat tätä työtä tehdessäni teoriassa jatkuvasti mielessäni, niiden toteuttaminen käytännössä

meinasin vain jäädä taka-alalle. Vähitellen kauden edetessä ja sääntöihin tietoisesti huomiota kiinnittäessäni myös erilaisiin rikkeisiin oli helpompi puuttua, sillä harjoittelun kasvatukselliset tavoitteet olivat selkeämmin mielessäni. Varsinkin aloittelevien valmentajien tulisi mielestäni tietoisesti pohtia, mitä asioita haluaa nuorille opettaa eikä vain pelkästään harjoituttaa niitä asioita, joita itse on pelatessaan harjoitellut miettimättä yhtään harjoitteiden eettisiä perusteita. Se, mikä sopii aikuisten peleihin, ei aina sovellukaan nuorten koripalloon, sillä nuorten moraalinen kehitys ei välttämättä ole riittävällä tasolla tekojen seurauksien ymmärtämiseen.

Viimeisessä kysymyksessä vastaajat saivat kertoa tilanteita, joissa he ovat rikkoneet sääntöjä tahallisesti. Tunteet ovat vahvasti mukana. Turhautuminen voi joidenkin pelaajien kohdalla johtaa vastustajan satuttamiseen tai sääntöjen rikkomiseen. Valmentajan olisi yritettävä saada käännettyä tuo turhautumisesta johtuva sääntöjen rikkominen ja vastustajan vahingoittaminen haluksi voittaa ja harjoitella vielä enemmän. Pelaajat kuvailivat myös tilanteita, joissa olivat rikkoneet tasaväikesen ottelun loppuhetkillä. Vastauksista ei kuitenkaan käy ilmi, tietävätkö pelaajat syyn rikkomiseen vai rikkoivatko he, koska ovat nähneet aikuisten peleissäkin niin tehtävän.

Avoimeen kysymykseen jätti moni vastaamatta. Yksi syy avoimen kysymyksen alhaiseen vastausprosenttiin (24 %) voi olla se, että olosuhteet kyselyyn vastatessa eivät olleet parhaat mahdolliset. Kyselyyn vastattiin usein pukuhuoneessa tai josakin muussa tilassa, jossa oli taustamelua tai muita häiritseviä tekijöitä, joten vastaamiseen keskittyminen ei ollut parhaimmillaan. Jotkut vastaajat vastasivat toisia hitaammin, ja he ilmeisesti kokivat muilta joukkueetovereilta pientä painostusta saada kysely valmiiksi, joten he jättivät vastaamatta viimeiseen kysymykseen, joka kuitenkin olisi vaatinut muihin kysymyksiin verrattuna hieman enemmän aikaa ja pohdiskelua.

Koripallossa vastustajan, tahallinen tai tahaton, rikkominen on osa lajia. Tutkimukseni osoitti, että vähän peliaikaa saaneet ja rikkomista harjoitelleet pelaajat suhtautuvat myönteisimmin ”likaiseen peliin”. Jos valmentaja luo joukkueeseen

negatiivisen kilpailuilmapiirin ja asennoituu hyväksyvästi pientä vilppiä kohtaan, saattavat pelaajat unohtaa vastustajan kunnioittamisen ja tavoitella voittoa keinolla millä hyvänsä. On hyvin tavallista, että valmentaja päättää yksin tai muiden joukkueessa toimivien henkilöiden kanssa, kuinka paljon kukin pelaaja saa peliaikaa. Tutkimukseni perusteella valmentaja voi siis osaltaan vaikuttaa pelaajien sääntöihin suhtautumiseen, joten valmentajien olisi aiheellista tietoisesti kiinnittää huomiota oman valmennuksensa perusteisiin.

Tutkimukseen osallistui 68 pelaajaa. Tutkimuksen luotettavuuden ja yleistettävyyden kannalta suurempi vastausjoukko olisi ollut hyväksi. Tällöin eri tekijöiden keskinäiset vaikutussuhteet olisivat tulleet selkeämmin ilmi. Tutkimus kuitenkin paljasti näiden pelaajien osalta sen, mitä oli tarkoituskin saada selville, vaikka heti kyselyn suorittamisen jälkeen ajattelin, että saadut tulokset olivat itsestäänselvyksiä. Tulosten tarkempi analysointi osoitti kuitenkin sen, että tuloksista olisi mahdollista saada enemmän irti ja että kysely kohdistui juuri niihin asioihin, mitä haluttiinkin mitata.

Kyselytilaisuuden alussa olisi ehkä ollut hyvä, jos olisin sanallisesti tarkentanut kyselyn sisältöä, jotta vastaajat olisivat varmemmin ymmärtäneet mitä kysymyksillä tarkoitettiin. Myös kyselyn ”esitesti” pienellä testiryhmällä ennen varsinaista kyselyn suorittamista olisi ollut ehkä paikallaan, jotta olisin varmistunut, että kaikki käsitteet ja kysymykset ymmärretään oikein.

Joukkueiden valmentajat suhtautuivat myönteisesti kyselyyn. Pelaajat vastasivat kyselyyn melko huolellisesti, sillä vain yhdeltä vastaajalta oli jäänyt yksi kohta vastaamatta, ellei avointa kysymystä oteta huomioon. Avoimen kysymyksen tarkoituksena olikin tarkentaa suljettujen kysymysten vastauksia, joten sen vastaamatta jättäminen ei mielestäni heikentänyt kvantitatiivisen kyselyn luotettavuutta. Tosin siihen vastaaminen olisi tuonut monipuolisuutta vastausten analyysiin ja pohdintoihin.

Tämän tutkimuksen tekeminen opetti minulle monia asioita. Opin muun muassa yleisesti tutkimuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyviä asioita. Lisäksi sain tietoa tutkimuksen aiheesta. Kyselyyn liittyvät valmistelut olisin voinut tehdä paremmin. Olisi ollut parempi, jos olisin etukäteen, ennen turnauksen alkua, sopinut joukkueiden valmentajien kanssa pelaajien osallistumisesta kyselyyn. Tällöin vastaajia olisi luultavasti ollut enemmän ja kyselyn täyttämiseksi olisi voinut varata enemmän aikaa. Tutkimusta tehdessäni opin myös tutkimusongelmien määrittämisestä ja muutenkin tutkimuksen suunnittelusta.

Sääntöjen noudattamiseen liittyvä oppimiseni kohdistui ennen kaikkea valmentajan toimintaan. Valmentaminen on kokonaisvaltaista toimintaa, jossa eri osa-alueet voivat vaikuttaa toisiinsa. Esimerkiksi vähän peliaikaa saanut pelaaja voi turvautua kiellettyihin keinoihin ja hänen sääntöjen kunnioittamisensa voi laskea. Se voi puolestaan johtaa vastustajan kunnioittamisen alenemiseen, sillä koripallossa pelaajien sääntöjen rikkominen kohdistuu usein vastustajaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että vähän peliaikaa saava pelaaja automaattisesti vahingoittaisi tarkoituksellisesti vastustajaa, mutta se on kuitenkin mahdollista tyytymättömyyden jatkuessa pitkään. Valmentajalla on mahdollisuus vaikuttaa tilanteeseen, kunhan hän kiinnittää siihen riittävästi huomiota ja korostaa reilun pelin merkitystä.

Tutkimuksen tekemisen aikana koin myös omakohtaisesti teorian ja käytännön yhdistämisen vaikeuden. Ei riitä, että tietää jonkin asian. Se on myös tietoisesti yritettävä siirtää käytännön toimintaan ja sisällytettävä jo harjoittelun suunnitteluun. Sitä kautta asia saadaan vähitellen muodostumaan tavaksi ja tieto siirtyy myös käytäntöön.

Tekemäni tutkimus perustui pelaajien omiin näkemyksiin sääntöjen noudattamisesta ja niihin suhtautumisesta. Olisi mielenkiintoista selvittää, kuinka hyvin nuo näkemykset pitävät todellisuudessa paikkaansa esimerkiksi järjestämällä pelaajille kirjalliset sääntökokeet, jolloin nähtäisiin, kuinka hyvin säännöt osataan tai tutkimalla otteluissa tapahtuvien rikkeiden todellista määrää. Lisäksi olisi mielekästä tutkia asiaa valmentajien näkökulmasta; kuinka usein he käsittelevät sääntöjä har-

joituksissaan, miten ne ilmenevät käytännössä tai opettavatko he rikkeiden ja virheiden tekemistä pelaajilleen?

LÄHTEET

Kirjallisuuslähteet

- Ames, C. 1992. Achievement goal, motivational climate, and motivational processes. Teoksessa G. C. Roberts (toim.), *Motivation in Sport and Exercise*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Anttila, I. 1986. *Rikollisuus ja kriminaalipolitiikka*. Lakimiesliiton kustannus, Helsinki.
- Arnold, P. J. 1984. Three approaches toward an understanding of sportmanship. *Journal of the philosophy of sport* 10.
- Arnold, P. J. 1997. *Sport, ethics and education*.
- Chandler, T. J. L. 1988. Sports, winning and character building: what can we learn from Goffman's notion of self-formulation? *Physical Education Review* 11.
- Hämäläinen, K. 2003. *Enemmän kuin valmentaja? Valmentaja urheilijoiden kirjoituksissa*. Liikuntapedagogiikan lisensiaatintutkimus, Jyväskylän Yliopisto.
- Kohlberg, L. 1984. *The psychology of moral development : the nature and validity of moral stages*. Essays on moral development; volume 2. New York: Harper & Row
- Mattson, M. 1998. *Pahanteon psykologia – raportti rikollisuudesta ja moraalista*. Tietosanoma Oy, Helsinki.
- Mustikkamaa, U. 2000. *Hyötyajattelu vai rehti peli? Oppilaiden näkemyksiä jouk-*

kuepelin oletetuista ristiriitatilanteista. Liikuntapedagogiikan lisensiaatin-tutkimus, Jyväskylän yliopisto.

Mustikkamaa-Jokelainen, P. 1999. Konfliktien ratkaiseminen poikien itse organisoimissa peleissä. Liikuntapedagogiikan pro gradu –tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Pilz, G. A. 1995. Performance sport: Education in Fair Play? International review for the sociology of sport 30

Puhakainen, J. 2001. Lapsen aika – Puheenvuoro lasten liikunnasta ja urheilusta. Like, Helsinki.

Pyykkönen, T. 1987. Koripallon syvempi olemus. Liikunta & Tiede 24, 6-8.

Savonen, L. 1992. Moraali 10-20–vuotiaiden nuorten urheilussa. Pro gradu -työ, Jyväskylän yliopisto: liikuntakasvatuksen laitos.

Silva III, J. M. 1983. The Perceived Legitimacy of Rule Violation Behavior in Sport. Journal of Sport Psychology, 5, 438-448.

Sulkunen, P. 1992. Johdatus sosiologiaan. WSOY, Juva.

Venkula, J. 1998. Fair Play jalkapallon sieluna ja käytäntönä. WSOY, Juva.

Viskari, J. 2001. Vastuullisuus ja Fair Play B-nuoritasen jalkapallotoiminnassa: nykytilasta ihannetilaan. Opinnäytetyö. Helsingin yliopisto.

Internet-lähteet

- Finlex. 2007. Valtion säädöstietopankki. Rikoslaki 19.12.1889/39 (verkkojulkaisu). Viitattu 21.4.2007. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- FIVB. Official Volleyball Rules 2005 (verkkojulkaisu). 2005 (viitattu 5.4.2007).
 Saatavissa:
<http://www.fivb.org/EN/Volleyball/Rules/FIVB.2005.VB.RulesOfTheGame.Eng-Fre.pdf>
- Hyypiä, S. Filmaaminen harmittaa rajusti (verkkokolumni). 8.2.2006 (viitattu 8.3.2007). Saatavissa:
http://www.soneraplaza.fi/urheilu/artikkeli/0,2926,h-12183_a-325665,00.html
- Laine, K. 2002. Origins, syrjäytymisen syntymekanismit varhaislapsuudessa. Syreeni, Suomen Akatemian tutkimusohjelma 2000- 2003 Syrjäytyminen, eriarvoisuus ja etniset suhteet Suomessa (verkkojulkaisu). Viitattu 20.4.2007. Saatavissa:
http://www.aka.fi/index.asp?id=05F78F6167094A87AD5C23B3F082E9A7&data=1,URL,http://www.aka.fi/modules/page/show_page.asp?id=EF846DAB500842D1B87CF7F2EB828ABC&itemtype=00308B787886459385F296A5AFD4FA74
- Nuori Suomi ry. Operaatio Pelisäännöt (verkkojulkaisu). Viitattu 5.4.2007. Saatavissa: <http://www.nuorisuomi.fi/pelisaannot>
- Suomen Koripalloliitto. 2006a. Koripallon viralliset pelisäännöt 2006 (verkkojulkaisu). Viitattu 8.3.2007. Saatavissa:
http://www.koris.net/mp/db/file_library/x/IMG/114848/file/Saannot2006_netti.pdf

Suomen Koripalloliitto. 2006b. Koripalloliiton lisenssimäärän kasvu jatkui (verkko-
kouutinen). 21.6.2006 (viitattu 9.3.2007). Saatavissa:
<http://www.koris.net/1/artikkeliarkisto/?num=103583>

Suomen Koripalloliitto. 2007. Joukkue tilastot (verkkójulkaisu). Viitattu 6.4.2007.
Saatavissa:
<http://213.197.180.56/fba/index.php/ZnVzZWFjdGlvbj1zdGF0LnZpZXcmJnN0YXRzPTEmJnBnPTEmJnRfZj0mJm1fZj0mJnBfZj0mJnNzPTE3JiZzdGdfY291bnQ9Mg>

Youtube. 2006. Detroit Pistons - Indiana Pacers Brawl (verkkójulkaisu). Viitattu
10.5.2007. Saatavissa: <http://www.youtube.com/watch?v=t4tbA5Ep2hY>

LIITTEET

LIITE 1

SÄÄNTÖJEN NOUDATTAMINEN KORIPALLOSSA

SEURA: _____

SARJA: _____

IKÄ: _____

KUINKA KAUAN OLET PELANNUT

KORIPALLOA: _____

SÄÄNNÖT JA PELAAMINEN (Ympyröi mieleisesi vaihtoehto)

1. Kuinka hyvin mielestäsi osaat koripallon säännöt?

- a) Todella hyvin b) Hyvin c) Kohtalaisesti d) Huonosti e) Todella huonosti

2. Kuinka hyvin mielestäsi noudatat koripallon sääntöjä?

- a) Todella hyvin b) Hyvin c) Kohtalaisesti d) Huonosti e) Todella huonosti

3. Kuinka tärkeänä pidät sääntöjen noudattamista?

- a) Erittäin b) Melko c) Kohtalaisen d) Ei kovinkaan e) Ei ollenkaan tärkeänä

4. Kuinka usein sääntöjen noudattamista käsitellään harjoituksissanne?

- a) Todella usein b) Melko usein c) Joskus d) Harvoin e) Ei koskaan

5. Kuinka tärkeää joukkueesi voittaminen sinulle on?

- a) Erittäin b) Melko c) Kohtalaisen d) Ei kovinkaan e) Ei ollenkaan tärkeää

6. Kuinka tärkeää oma onnistumisesi sinulle on?

- a) Erittäin b) Melko c) Kohtalaisen d) Ei kovinkaan e) Ei ollenkaan tärkeää

7. Oletko mielestäsi saanut tarpeeksi peliaikaa kuluneen vuoden aikana?

- a) Liikaa b) Sopivasti c) Liian vähän

SÄÄNTÖJEN RIKKOMINEN**8. Kuinka usein rikot sääntöjä ottelun aikana?**

- a) Todella usein b) Melko usein c) Joskus d) Harvoin e) En koskaan

9. Mikä on ollut syynä sääntöjen rikkomiseen? (voit valita useamman vaihtoehdon)

- a) Ottelun voittaminen
b) Valmentajan käsky/ohje
c) Vahingoittaaksesi vastustajaa
d) Opittu esimerkin kautta (esim. kokeneemmilta pelaajilta)
e) Pärjätäksesi vastustajan pelaajalle
f) Vahingossa

10. Hyväksytkö ns. ”likaisen pelin”? (paidasta kiinnipitäminen, sääntöjen vastainen estäminen, töniminen yms.)

- a) Hyväksyn täysin b) Hyväksyn joissakin tilanteissa
c) En hyväksy ollenkaan

11. Onko joukkueenne harjoitellut virheiden tekemistä/sääntöjen rikkomista valmentajanne johdolla?

- a) Usein b) Joskus c) Ei koskaan

12. Oletko yrittänyt tahallisesti vahingoittaa vastustajaasi pelin aikana?

- a) Kyllä b) En

13. Kuvaile lyhyesti pelitilanteita, joissa olet tahallisesti rikkonut sääntöjä?

KIITOS VASTAUKSESTASI!